

Sviatoslav Loginov
AMŽINOJI ŠVIESA

(Mokslinis) fantastinis romanas ir apsakymas

Niekas netrokšta mirties, nè vienas jos nelaukiame, nes žinome, kad mirtis - tai visiškas asmenybės išnykimas. Tačiau atrodo, jog problema kur kas sudėtingesnė. Juk mirtis turi daugybę veidų, ir kuo tapsime pomirtiniame gyvenime - didžiulė paslaptis. Galbūt mirusiųjų pasaulyje - nihilyje - mums lemta teužsibūti tik keliolika minučių, gal - keliasdešimt metų. O gal yra būdas, kaip mirusiųjų pasaulyje praleisti visą amžinybę?..

Iš rusų kalbos vertė NIDA JAKUBAUSKAITĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
319 tomas. Serija įkurta 1990m.

Святослав Логинов - Свет в окошке
Москва, Эксмо, 2002

Copyright © by Sviatoslav Loginov, 2002

Cover art copyright © by Keith Parkinson, 1996

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turiny

AMŽINOJI ŠVIESA

KVESTAS

Pastabos

AMŽINOJI ŠVIESA

PROLOGAS

*Neliūdėk,
Mano mielas drauge,
Užmaršties grandinė - begalinė.
Tu juk ne pirma grandis,
Ir tu ne paskutinė -
Tu juk irgi užmiršti ir užmiršti -
Juk ir tu kaip inkaras į dugną
Pamažu siūbuodamas grimzti.*

Vadimas Šefneris

Žingsnis ir dar žingsnis... žingsniuoji, lyg šiaip sau vaikštinėtum, ir lazdelė reikalinga labiau dėl vaizdo, kaip stekas Londono dendžiui. Ir dar žingsnis... o šono beveik neskauda, šiaip tik - maudžia po truputį.

Šiltas ir geras vakaras rugsėjo pradžioje. Mėgstamiausias metų laikas. Žmonės gatve vaikštinėja ir aš vaikštinėju, o ne išeinu nežinia kur. Aš juk pėsčias einu, žingsnis po žingsniuko - niekur nes-

kubėdamas. O ir kur man, po teisybei, skubėti? Visi ten būsime.

O eiti toli - geru žingsniu trys valandos. Gaila, kad žingsnis mano dabar negeras, bijau, gal net ir visai nenuėsiu. Ką gi, taksi tada susistabdysiu arba privatininką - jų daug šiais laikais kalymina... Koks čia dabar žodis islamistinis - "kalymas"? Negi šitie visi šoferiūgos susiruošė vesti rytų gražuoles ir dabar taupo išpirkai? Pusė seniai jau vedę, o juk vis tiek - kalymina. Užtat dėl taksi jokių bėdų nebeliko, tik ranką kilstelėk - bet kuri lengvoji tučtuojau sustos: kur važiuoji, tėvuk? Kur, kur... kur vištos daro pur pur. O nežinai kelio - tai vežk tiesiai į morgą.

Žingsnis ir dar žingsnis... ir dar vienas ilgas, nesibaigiantis žingsnis. Skausmas įsikibo į dešinę šoną, suskaičiavo šonkaulius, pervėrė ranką. Ir iš karto prireikė lazdos - kitaip nebūtų jo išlaikiusios silpnos kojos ir būtų Ilja Iljičius susmukęs tiesiai ant šaligatvio. "Išsmuko ir susmuko... prireikė, matai, išsidirbinėti senam asilui... narsą parodė. Prieš ką? Gerai jau, tiek to, svarbiausia - iki suoliuko nušliaužti, pasėdėsiu - ir praeis".

Žingsnis ir dar žingsnis... Va ir suoliukas. O skausmas, kaip tyčia, aprimo ir vėl ramiai sau snaudžia dešiniajame šone.

Sėdžiu.

Tik atsikvėpsiu ir galima bus šliurinti toliau. Bet pirmiausia - atsikvėpti...

O va ir dar vienas narsuolis - irgi ėjikas, kokių reta. Kojos išskėstos ir sulig kiekvienu žingsniu vis taikosi sulinkti. Nesuprasi - ar tai jis savo vežimėlį stumia, ar vežimėlis traukia jį paskui save. Aišku tik tiek, kad vienas be kito jie iš vietos nepajudėtų. Išdidi mama žygiuoja iš paskos gėrėdamasi savarankišku sūnumi. "Ir kiekgi jau tu laiko šiame pasaulyje gyveni, kolega - jau visus metelius ar vis dar ne? Bet vaikštom mudu su tavim lygiai vienodai, tik tau viskas prieš akis, o aš jau visas praeity".

Mažylis sustojo pražiojęs burną su vieninteliu prasikalusiu dantimi, įsispoksojo į Iljos Iljičiaus veidą. Tai jau tikrai neregėtas daiktas - sėdi seneliukas, visas pilkas, susiraukšlėjęs... rankos dreba. Koščejus Nemirtingasis... Tiksliau - mirtin-gasis Koščejus. Per jėgą ir skausmo pliūpsnį Ilja

Iljičius išspaudė šypsena. Ir vaikas tučtuojau nušvito - suspindo vieninteliu dantimi, nusišypsojo, kaip sugeba šypsotis tik kūdikiai, neseniai pradėję mokytis šito nelengvo meno. Iš to uolumo jis net susverdėjo ir vežimėlis tučtuojau nuriedėjo pirmyn, traukdamas paskui save šleivakojį vairuotoją. Žengdamas plačiai ir šleivai jis vis dėlto sugebėjo atsisukti ir atsisveikindamas padovanojo Iljai Iljičiui dar vieną triumfo kupiną šypsena. O mama taip ir nužygiavo pro šalį - nesiteikė net pašnairuoti į sėdintį senį.

“Tuoj atsikvėpsiu ir eisiu toliau”.

Ką jau ten “eisiu” - šliurinsiu. Va ant asfalto raišės - kiekviena dvigubai didesnė už mano žingsnį - iš aerosolinio balionėlio išpurkštos. Visą miestą išsterliojo, bjaurybės. Anksčiau už tokius darbus mirktelėt nespėtų - o jau belangėj, dailininkai nelaimingi, kad jiems tram tara bam... O kas čia parašyta?

“Aniuta! Myliu! Ačiū!”

Viešpatie, o juk aš priešais gimdymo namus sėdžiu, čia kažkoks tėvelis iš laimės apsvaigęs asfaltą išgražino! Tada, žinoma, žmogiškai reikia

suprasti. Ana dar vienas po langais strikinėja - žiūrėk, kaip vyniojasi... o rankoje - mobilusis telefonas. Jis čia ką, bene serenadą telefonu traukia? O juk tikrai - traukia. O žmona turbūt prie lango stovi irgi su telefonu, klausosi ir žemyn žiūri, kaip išrinktasis iš to džiaugsmo žigą trypia. Ar ką jie ten dabar trypia - lambadą kokią nors turbūt?

O šiaip - keisti žmonės. Jiems dabar kišeninis telefonas visą pasaulį atstoja. Pamenu, kai Iliuška gimė, aš į trečią aukštą lietaus vamzdžiu užsilipau. Milicija nukėlė. O irgi juk į skyrių nenuvežė, žmonės ir tais laikais supratimą turėjo.

O su Iliuška va kokia istorija išėjo. Ir aš Ilja Iljičius, ir jis Ilja Iljičius. Ir visi giminės vyrai, kaip tėvas sakė, Iljos Iljičiai... buvo. Negrižo pats jausniausias Ilja iš tolimos egzotiškos šalies Angolos. Trisdešimt jau beveik metų, o kiekvieną dieną prisimenu. "Tėvynė neužmirš jūsų sūnaus", - taip ar kažkaip panašiai pasakė karinio komisariato majoras tą negerą dieną. Ir tikrai - neužmiršo. Pensiją moka ne tik nuosavą, bet ir už maitintojo praradimą. O vienintelio sūnaus praradimą kaip atlyginti? Pasakė - nelaimingas atsitikimas, kiek-

vienam gali pasitaikyti, galėjo ir prie nuosavų namų po mašina pakliūti. O kad Angoloje karas, žmonės jeigu ir žinojo, tai tik iš priešišku balsų, ir todėl bėda ateidavo į namus ypač netikėtai.

Atsikėlė nuo suoliuko, susverdėjo prie šaligatvio krašto, kilstelėjo ranką.

Mašina, kaip ir reikėjo tikėtis, tučtuojau sustojo. Kokį briedį riestasprandį dar ne kiekvienas įsiso-dins, o senuko kodėl gi nepavežus?

- Kur važiuoji, tėvuk?

- Į Lachtą.

Švilptelėjo, nužvelgė kostiumuką, siūtą prieš ketvirtį amžiaus.

- Tolokai... Už keturiasdešimt nuvešiu.

Mat kaip žmoniškai... Iki ten nemažiau kaip pu-sė šimto turėtų kainuoti.

- Važiuoju.

“Žiguliukas” įsuko į Primorskij prospektą, dešinėje už vingiuoto Didžiosios Nevkos kaspino gel-tonavo Jelagino salos klevai. Mintis, kad žaliuo-jančių jis jų jau niekad nepamatys, atrodė visiškai nereali.

- O čia kur?

- Į kairę. Čia, prie paradinio įėjimo.

Čiūžtelėjo šauniai tiesiai prie laiptų papėdės.

Palenkė galvą, iškabą perskaitė: "Slaugos ligoninė", - aha, suprato! Net veidas persimainė.

Ilja Iljičius ištraukė šimtinę - Tėvynė neužmirštą, kurių sūnus jį pražudė, - ištiesė vairuotojui.

- O kitokių neturi? Aš gražos nesurinksiu...

- Imk taip. Išgersi... į mano sveikatą.

Taip nurūko... lyg bijodamas, kad kas uždarbio neatimtų.

Ligoninės slaugytojos arba dalykiškos senutės, arba visai jaunos mergiotės - tokios išbalusios, lyg tai jos į aną pasaulį būtų susiruošusios. Pusė - užsienietės, savų mirštančiųjų joms, matyt, neužtenka, tai čia rūpintis sulėkė. Rūpintis reikia gyvaisiais, o numirti galima ir be didelio komforto. Tik ir sukasi aplinkui, tik ir trypinėja - kaipgi, bėglys parsirado! - į palatą nuvedė, paguldė, vaistukų suleido... pats laikas, nes ir vėl po šonkauliais graužia geležiniais dantimis. Ilganosė panelė įsitaisė šalia, prakalbėjo apie dieviškus reikalus. Jis

tik užriaumojo į tai, paminėjo viduramžių tamsybę... atstojo, jos čia mandagios. O knygutę savo galvūgalyje paliko. Tų užsieniečių nežinia kodėl net evangelija kažkokia perkarusi - plonytė ir viršeliai popieriniai. Su stačiatikiška nepalyginsi. Ir vertimas bjaurus, pažįstamų žodžių nei surasi, nei atpažinsi.

Numetė knygelę, užsimerkė. Vaistai pradėjo veikti, suėmė miegas.

Akys atsimerkė pačios, lyg iš vidaus kas būtų stumtelėjęs. Šalia triūsė gydytojas ir dvi seselės nuo krakmolo pastirusiais kiklikais. Per ausis šmaukštelėjo žodis "adrenalinai".

"Ne, nereikia adrenalino! Mano širdis kaip motoras, per visą gyvenimą nei vieno permušimo".

Norėjo atsisakyti injekcijos ir nesugebėjo, lūpos nesiteikė pajudėti. "Negi galas? Iš ryto lyg ir geriau buvo, o dabar juk net skausmo nėra. Ir nebaisu visiškai, viskas lyg ne man".

Seselė duoda gydytojui švirkštą. Prikrakmolyta trikampė skarelė ant galvos blizga ir styro kaip restorano servetėlė. Viešpatie, kokios nesąmonės

lenda į galvą tokią akimirką... Reikia rezultatus skaičiuoti, gyvenimą prisiminti, žmoną, sūnų, patį save...

Pirmas prisiminimas - jam dveji su trupučiu, jis svečiuose pas tetą Sašą. Teta Saša - visai ne jo, o senelio teta. Niekas dar nežino, kad po mėnesio antikvarinė senučiukė iš ryto nepabus. Apie tetą Sašą jam pasakojo vėliau, o pats jis prisimena mezginiuotą servetėlę ant komodos ir septynis gelsvus drambliukus ant jos. Drambliukai gabena laimę, jie neša sėkmę savo šeiminkui. Magiškai skamba žodžių derinys: "Tikras drambliaus kaulas"... O iškart po to - be jokio perėjimo - atmintyje iškyla šiandieninio berniuko šypsena. Pirmasis dantis žėri ant rausvų dantenuų... Viešpatie, juk tarp šitų dviejų prisiminimų - visas gyvenimas. Kito nebus ir nieko jau nebeperdarysi.

Galvoje ūžia, lyg kas būtų prispaudęs prie ausų dvi dideles kriaukles. Balsai pasiekia sąmonę pro efemeriškos jūros ošimą. Galvos pasukti neįmanoma, net viena akimi pašnairuoti neįmanoma. Kažkur regėjimo lauko pakraštyje siūbuoja pilka užuolaida, gesina saulėtą dieną ir netrukus tik

šviesi dėmė lieka prieš akis, virsdama begaliniu vamzdžiu, kurio tolimajame gale matyti švytėjimas. Ir jis krenta tuo vamzdžiu - tiesiai į šviesą. "Ką gi, pažįstu aš šitą optinę apgaulę, net ir dabar nevilioja bažnytinių sapalionės..." Kūno nebėra, tik klausia dar tebeveikia. Gretimoje palatoje įjungtas radijas ir Ruslanova dainuoja: "Kaspinėliai kaspiniai dailiai užraityti!" - ir sugalvok tu man - iškeliauti į aną pasaulį klausantis džiaugsmingų Ruslanovos žvagyčiojimų.

"Kaspinėliai kaspiniai painiai sumazgyti!"

1 SKYRIUS

"Tikras dramblio kaulas" - nuskambėjo Iljos Iljičiaus galvoje, vos tik jis atmerkė akis. Niekas nedarė šitos keistos frazės, ji nuskambėjo pati kaip nesenu įvykių aidas.

Aplinkui buvo plyna vieta. kažkas panašaus į lygumą be menkiausio orientyro. Ir net substanciją po savimi buvo sunku apibūdinti. Kažkokia atrama ten buvo, bet tai viskas. O dar liko aiškus prisiminimas apie blėstančią sąmonę lyg prieš

užmiegant, kai smengi į juodą bedugnę, ir baltos lubos palatoje, kurios gęstančiam žvilgsniui ima atrodyti kaip šviesa įsivaizduojamo tunelio gale.

Žodžiu, Ilja Iljičius visiškai tiksliai prisiminė ir suprato, kad jis mirė.

O čia - anas pasaulis... Ko jau ko, o šito jis tikrai nesitikėjo, o atvirai sakant, nelabai ir norėjo. Bet tai per daug realu, kad būtų kliedesys, ir per daug tuščia, kad būtų realybė. Matyt, tikrai - Anapilis.

Mintis pasirodė tokia nauja ir tokia nemaloni, kad ją teko pakartoti du kartus.

Gerai, tiek to, filosofijas kol kas atidėsime, eisime apsidairysime, kaip čia numirėliai gyvena.

Ilja Iljičius pasirangė, šiaip ne taip atsistojo ir tučtuojau prasmego kone iki kelių. Tai, kas dabar buvo po kojomis, atsisakė laikyti sunkų ir pernešygišką materialų kūną....

Pastabos

- 1) Vertime palikta autoriaus rašyba.
- 2) Nikolajus Ivanovičius Ježovas (1895-1940). TSRS valstybės ir bolševikų partijos veikėjas; nuo 1937m TSRS valstybės saugumo generalinis komisaras; vienas iš pagrindinių masinių represijų vykdytojų; sušaudytas apkaltinus šnipinėjimu ir valstybės išdavimu.
- 3) Genrichas Georgijevičius Jagoda (1891-1938). TSRS valstybės ir bolševikų partijos veikėjas; nuo 1920m VČK prezidiumo narys; nuo 1924m OGPU pirmininko pavaduotojas; nuo 1935m valstybės saugumo generalinis komisaras; vienas iš pagrindinių masinių represijų vykdytojų; sušaudytas apkaltinus šnipinėjimu ir valstybės išdavimu.
- 4) Ivanas Maksimovičius Poddubnas [1871 - 1949] - garsus rusų galiūnas, cirko artistas, vėliau - profesionalus sportininkas; karjerą pradėjo 1899 metais garsioje Rusijos italų Trucci cirko trupėje; graikų-romėnų (tada -

“klasikinių”) imtynių pasaulio čempionas [1905 - 1908]; per 40 sportinės karjeros metų nepralaimėjo nė vienos kovos.

- 5) Chašas - virtos kiaulių kojos su česnakų padažu.
- 6) Čiačia - kaukazietiška vynuogių degtinė.
- 7) Peripatetikai [gr. *peripatetikos* - vaikštinėjantis], antikinės filosofijos mokyklos, įkurtos Aristotelio 335 pr. Kr. Likėje.
- 8) Neoficialus pirmosios moterų aukštosios mokyklos Rusijoje (Aukštųjų kursų moterims) pavadinimas. Kursai įsteigti 1878m St.Peterburge liberaliai nusiteikusių inteligentų iniciatyva, pavadinti rusų istoriko profesoriaus K.N.Bestuževo-Riumino (1829-1897) garbei. Kursų dėstytojai ir studentės garsėjo liberaliomis pažiūromis ir materialistine pasaulėžiūra.
- 9) “Ėjimas į liaudį” - masinis XIXa jaunimo judėjimas Rusijoje nukreiptas prieš caro valdžią, prasidėjo 1873m; judėjimo tikslas buvo susipažinti su valstiečių gyvenimu,

šviesti valstiečius, propaguoti valstietiško socializmo idėjas, skatinti valstiečių sukilimus prieš caro valdžią.

- 10) Olja-podriga - ispaniškas patiekalas - troškinyš iš įvairių rūšių mėsos (avienos, jautienos, kiaulienos), rūkytų dešrelių, lašinių ir įvairių daržovių - žirnių, kopūstų, salierų ir kt.
- 11) Kunigaikštis Piotras Aleksejevičius Kropotkinas (1842-1921) - rusų revoliucionierius, anarchizmo teoretikas, sociologas, geografas ir geologas.
- 12) "Guliat" (rus.) - pasivaikščioti, "gulianije" - pasivaikščiojimas arba šventė.
- 13) Uniao *Nacional da Independencia Total de Angola* (Nacionalinė sąjunga už visišką Angolos nepriklausomybę) - separatistinė organizacija, įsteigta 1966 metais Angolos pietuose, dauguma narių ir vadų buvo kilę iš ovimbundu genties; laikėsi kraštutinių tribalistinių pažiūrų - propagavo grįžimą prie senosios religijos, apeigų, gentinės santvarkos, kurstė rasizmą, tautinę nesant

taiką; išprovokavo daugybę kruvinių etninių konfliktų.

- 14) Herostratas, graikas iš Efeso miesto. Tikėdamasis išgarsėti, 356m. pr. Kr. sudegino Efeso Artemidės šventyklą, laikomą vienu iš 7 pasaulio stebuklų.
- 15) Prisimink gyvenimą (lot.).
- 16) Ušinskis, Konstantinas Dmitrijevičius (1824-1870) rusų rašytojas ir pedagogas.
- 17) Janušas Korčiakas (Korczak, 1879.07.22.-1942.08.) lenkų rašytojo, gydytojo ir pedagogo, daugiau kaip 20 knygų autoriaus Henriko Goldšmito (Goldszmidt) pseudonimas; fašistų okupuotoje Varšuvoje vadovavo našlaičių prieglaudai; atmetė daugybę pasiūlymų pasitraukti ir 1942.08.05 kartu su visais našlaičių prieglaudos auklėtiniais savo noru išvažiavo į koncentracijos stovyklą Treblinkoje, nors net įlaipinimui į traukinį vadovavęs vokiečių karininkas, pasak liudininkų, siūlė J.Korčiakui pasitraukti, kol ne vėlu; po kelių dienų kartu su vaikais buvo nužudytas dujų kameroje; Janušo Korčiako

100-ųjų gimimo metinių proga UNESCO paskelbė 1978-uosius Janušo Korčiako metais; trumpas užrašas ant paminklinio akmens Treblinkoje skelbia “Korčiakas ir vaikai”.

- 18) Devi Marija Christos (Marija Cvigun) - avantiūristė, apokaliptinio kulto “Baltoji Brolija” steigėja ir vadovė; XXa. dešimtajame dešimtmetyje nuteista kalėti už savižudybių skatinimą, riaušių kurstymą ir finansines machinacijas.
- 19) Vadimo Šefnerio eilėraštis “Nusidėjėliai”.
- 20) “Palik viltį, kiekvienas čia įeinantis” - Dante, “Dieviškoji komedija” (lot.).
- 21) Karteziečių mokymas - filosofijos ir gamtos mokslų pakraipa XVII-XVIIIa Europoje, kuriai pradžia davė prancūzų filosofo Renė Dekarto idėjos; pavadinimas kilęs iš sulotyninto vardo Cartesius - Kartezijus; karteziečiai skelbė kūno ir dvasios dualizmą, pripažino tik racionalius matematinius pasaulio pažinimo būdus.
- 22) Turimas omenyje paties Gogolio

1852.02.11 sudegintas antro "Mirusiujų sielų" tomo rankraštis.

- 23) Filumenija - nuo lot. *phileo* - myliu ir *lumen* - šviesa, šviestuvos, filumenistas - žmogus, kolekcionuojantis degtukų etiketes - tiesiog nuo dėžučių arba spausdinamas specialiai filumenistams; pomėgis atsirado XIXa. kar-
tu su degtukų pramone.
- 24) Imperija - tai keliai (lot.).
- 25) Čyras - lašišinių šeimos gėlavandenė žuvis.
- 26) Dievas išsaugo visus (lot.).
- 27) Kalikratas, žymus Va. pr.Kr. graikų architektas.
- 28) Prisimenu, vadinasi, gyvenu (lot.).